

Pozitivna vloga Univerze za tretje življenjsko obdobje

Stereotipi o učenju starejših padajo kot domine

Prej kot si mislimo, pride dan, ko se začne tretje obdobje življenja. To je čas, ko nam ni treba vsak dan zjutraj vstati in hiteti v službo, ko ura ni več gospodarica našega časa. Pravzaprav je življenje po upokojitvi čas, ko lahko prisluhnemo sebi, svoji duši, ko začnemo delati to, česar prej zaradi prezaposlenosti nismo utegnili.

Lahko začnemo peti v pevskem zboru, se učiti tujega jezika, preučevati in nabirati zdravilna zelišča, spoznavati zgodovino, slikati ... Če imamo vnuke, jih lahko varujemo, če želimo, lahko postanemo prostovoljec te ali one človekoljubne organizacije ali pa začnemo z drugo kariero. Možnosti je veliko.

Toda vsak novi upokojenec, tudi tisti, ki je mislil, da bo po upokojitvi živel kot v raju, ker mu življenja ne bodo več grenili zoporni šefi, si mora v tem obdobju najti nove vsebine za svoje bivanje. Poiskati si mora nove ljudi, kajti za nekdanje sodelavce ne bo več zanimiv, če ne bo na tekočem z njihovim delom. Družini pa bo morda tudi v breme, če ne bo dejaven, če bo samo posedal in poležaval na kavču!

Brezdelje ubija

Tisti, ki ne vedo, kaj bi v tem obdobju s seboj, lahko že nekaj mesecev po upokojitvi zapadejo v krizo, depresijo, se vdajo alkoholu za točilnim pultom, saj njihovo monotono življenje, tako se zdi, ne služi nikomur več in je brezciljno. Tega pa človeška psiha ne prenese.

Prav zaradi tega je vloga Univerze za tretje življenjsko obdobje (UTŽO) in drugih organizacij za starejše neprecenljiva. Potegne jih izza domačih zapečkov nazaj med šolske klopi, v učenje, v družbo, v dejavno življenje, kjer se svet vrtil dalje in zahteva njihovo sodelovanje!

Lahko rečemo, da je danes izobraževanje za starejše način življenja.

V jeseni življenja nas namreč prav učenje

najbolj naredi miselno dejavne, pozitivne, družabne, koristne in zadovoljne, saj gre za človekove višje potrebe, in kadar so te zadovoljene, se človek počuti živ, dostojanstven in življenje je spet vredno življenja. Psihologi celo predpišejo tako imenovano terapijo spoznavanja novih reči, kot zdravilo proti malodušnosti, brezcilnosti. Zato ni čudno, da številni upokojeni »študentje« pravijo, da če v Sloveniji ne bi imeli Univerze za tretje življenjsko obdobje, bi si jo morali izmisliti. Najstarejša študentka te univerze in ima 93 let in jeseni bo z učenjem slikarstva nadaljevala, je trdno odločena.

O učenju v poznejših letih življenja so spregovorili mentorji: Meta Kutin, arhitektka; Robi Mlakar, medijski komunikolog in Barbara Podlogar, agronomka in študenti: zakonca Trontelj, Boris Jenko in Brane Goneli. O tem, kaj v novem študijskem letu pripravlja Univerza za tretje življenjsko obdobje, pa je v posebnem okvirčku spregovorila še Tamara Jare, predstavnica te velike neprofitne organizacije, ki jo obiskuje v šestinsštiridesetih krajih po Sloveniji več kot 21 tisoč starejših.

Moške ulice

Meta Kutin, arhitektka in mentorica predmeta *Trgi, ulice in stavbe okoli nas*:

»Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje že četrto leto predavam ta študijski predmet dve skupini starejših. V eni skupini imam 30, v drugi pa 12 študentov. V bistvu jih učim, kako dojemati prostor oziroma mesto, v katerem živijo, ga poznajo in imajo radi.«

V svojih predavanjih povezuje mestne zgradbe in ulice ter parke z zgodovino, umetnostjo in sociologijo. »Na ta način jim približam stavbe, ki jih pogosto ne opazijo, ker navadno zmeraj hitijo mimo njih. A vse, prav vse, kar je v mestu, vpliva na arhitekturo.«

Poudari, da nas o stavbah, mostovih in parkih v šolah nič ne učijo. »Približajo nam le glasbo, likovno umetnost in umetnostno zgodovino. Pa vendar je tudi to, kako urejamo prostor, kako so oblikovane stavbe ter kako se v njih počutimo, del naše kulturne dediščine in del naše sedanosti.«

Z eno od obeh svojih skupin, ki jih je poučevala v prejšnjem semestru, je raziskovala ulice, ki so poimenovane po ženskah. »Ugotovili smo, da so po ženskah poimenovani samo trije odstotki ljubljanskih ulic.« Da jih je tako malo, si niso mislili. Potem pa so ugo-

tovili še marsikaj, kar ni ženskam v prid. In že tu je nova tema, ki jo bodo obravnavali: Ženske in urbani prostor.

»Odkrili smo, da so ulice, imenovane po ženskah, vse na obrobju Ljubljane, razen ene same, ki je v središču mesta. Gre za Turnograjsko, ulico ki je za Maximarketom in je hkrati prva ulica, poimenovana po ženski, v Ljubljani. Obstaja že od leta 1935 dalje.« (Josipina Turnograjska je slovenska pisateljica, pesnica in skladateljica, rojena leta 1833 v Preddvoru, umrla pa je leta 1854 in je pokopana v Gradcu v Avstriji – opomba N. Ž.) Vse druge ulice, poimenovane po ženskah, pa so bolj ali manj neugledne ali pa tam hiše sploh ne stojijo. »To po svoje dokazuje, kako malo so ženske v Ljubljani upoštevane,« nadaljuje Meta Kutin in pove, da so to seveda takoj ugotovili tudi študenti njenega predmeta *Trgi, ulice in stavbe okoli nas*.

Da bi krivico, ki so jo storili ženskam, še bolj približali Ljubljani in Ljubljančanom, so izdali plakate, kjer so na slikah ulice, poimenovane po ženskah. Poleg so objavili tudi sliko znamenite Slovenke in tudi citat iz njenega dela ali misli, ki jih je, ko je živela, zagovarjala.

Meta Kutin je v okviru svoje skupine vodila tudi evropski projekt *Z menoj po mojem mestu*. Poleg Slovenije so sodelovale še Romunija, Bolgarija, Francija, Italija in Nemčija. Stranski namen projekta pa je bil, da starejše usposobijo za turistične vodnike in kulturni turizem. Ti vodniki lahko sedaj svoje starejše ali mlajše kolege vodijo po domačem kraju.

»Tudi tega projekta smo se lotili navdušeno. Izbrali smo tri tematske poti po Ljubljani: *Po sledih trnovske ledenke*, ki smo jo združili s Plečnikom, ki je živel v Trnovem; *Kultura bivanja na robu Barja*, kjer smo raziskovali zelena pljuča naše prestolnice in vanjo vključili tudi Barje, Pot spominov in tovarštva ter naselje Murgle, kjer ljudje radi in kakovostno živijo in končno še *Srečevanja med kulturo in prijatelji*. V tem delu smo obiskovali kavarne, ki so pomembno zaznamovale življenje Ljubljane.«

Ob raziskovanju na terenu so intervjuvali še veliko tistih, ki tam živijo. Ti so jim povedali, kako se v tem okolju počutijo. Tako so mimogrede ugotovili, da imajo tudi danes vse pomembne kulturne ustanove, tudi šole in podjetja, navadno v bližini kakšen lokal, kjer se ljudje pred ali po predstavi, šoli ali delu dobijo na kavi, soku ali pivu in se družijo ter pogovarjajo.

Rezultat njihovega dela je bila zanimiva knjiga, ki jo je uredila Metka Kutin z naslovom: *Z menoj po mojem mestu*. V njej lahko preberete tudi nekaj o naših znamenitih stavbah in mostovih: tako o Nebotičniku, Mesarskem mostu, Plečnikovi tržnici, Tro-

mostovju itd. Za knjigo, ki stane 10 evrov in jo lahko kupite na sedežu Univerze za tretje življenjsko obdobje na Poljanski 6 v Ljubljani, je veliko zanimanja, saj je tik pred izidom že druga naklada.

»Rada poučujem in se od svojih študentov tudi veliko naučim. Vsak je namreč strokovnjak na svojem področju. Zato mi odpirajo širino in z njimi duhovno rastem.«

Priljubljeno računalništvo

Robi Mlakar, medijski komunikolog, ki na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani poučuje *Računalništvo in nove tehnologije*:

»Imam 10 skupin, ki jih obiskuje 140 študentov, kar seveda pomeni, da starejše zanima, kako pisati, oblikovati besedila in raziskovati svet okoli sebe z računalnikom. Učim jih tudi, kako uporabljati nove naprave, kot so prenosni telefoni, digitalni fotoaparati in tablice.«

Računalništvo poučuje že osem let in čeprav so upokoenci čedalje bolj računalniško pismeni, želijo vedeti še več in bolj večje uporabljati internet. Predvsem jih zanima, kako oblikovati daljša besedila, se pogovarjati po Skypu, delati boljše fotografije in jih objavljati v spletnih skupnostih, kot so Facebook, Twitter, Instagram itd.

Računalniške študijske skupine ima razdeljene glede na znanje. Tako je računalništvo organizirano v šestih težavnostih stopnjah, fotografiranje pa v štirih. »Začetnike najprej seznanim z računalnikom samim, kako ga prižgati in ugasniti ter kako uporabljati miško in tipkovnico.«

Tiste najnaprednejše skupine pa se učijo bolj specializiranih programov, kot so, denimo Gimp, Movie Maker, Picassa itd. »Študente tudi zanima, kako prenašati datoteke iz svojega računalnika na druge medije ali druge naprave (na ključek, tablico, telefon itd.), ali kako dajo svoje slike ali besedila na različna internetna mesta, kot so Google Drive ali Dropbox in jih tako naredijo dostopne vsem napravam.«

In zakaj se starejši učijo računalništva? »Želijo pač komunicirati z drugimi. To pomeni s pomočjo elektronske pošte ali na družabnih omrežjih. Hkrati pa lahko s pomočjo računalnika pišejo še vnukom ali otrokom, če ti živijo v drugem mestu, drugi državi ali celo na drugem koncu sveta. Poleg tega je telefoniranje v primerjavi z računalniškim

sporazumevanjem veliko dražje.«

Na koncu nam Robi Mlakar še pove, da se je od svojih študentov sam veliko naučil. »V prvi vrsti potrpljenja, saj sem sam zelo eksploziven. Naučili so me tudi, kako jim čim bolj razumljivo podajati snov in kako jim pripraviti gradivo, da se najlažje samostojno učijo. Z njihovo pomočjo sem pridobil tudi veliko življenjskih izkušenj, kar mi omogoča, da rastem z njimi tudi kot osebnost. Z veliko študenti smo postali tudi res dobri prijatelji in se družimo tudi zunaj predavalnice.«

Naravno vrtnarjenje

Barbara Podlogar, agro-
nomka, ki vodi
študijski krožek
Naravno vrtnar-
jenje. Ima tri študijske skupine, ki jih obiskuje 50 študentov. Na UTŽO poučuje dve leti. »Zelo

rada sem mentorica. Nadvse lepo je predavati ljudem, ki jih vse, kar jim povem, zanima. Veliko me tudi sprašujejo.« Čez zimo so v predavalnici, jeseni in pomladi pa na vrtu.

Pri naravnem ali eko vrtnarjenju je treba vse: od zelenjavnih do cvetličnih gred do sadnih nasadov, trat in grmičkov pridelovati brez vsake kemije. »Vse strupe, ki jih stresamo po rastlinah, končajo namreč na našem krožniku,« poudari. Svetuje, da vsi uporabljajo biološko pridelana semena. Še najboljše je, da jih sami vzgojijo.

»Opustiti je treba tudi umetna gnojila, prenehati uporabljati herbicide za odstranjevanje plevelov in vse pesticide s strupenimi kemikalijami.«

Njeni študentje imajo večinoma svoje vrtove. »Tisti v študijskem krožku, ki imajo zemlje veliko, jo drugim, ki je nimajo, z veseljem brezplačno odstopijo.«

Tako na skupnem vrtu gojijo redkvice, kolerabo, solato, krompir, česen, papriko, paradižnik, grah itd. Na vrtu imajo tudi rože (ognjič, kapucinke in tagetes) in zelišča (ameriški slamnik, črno kumino, žajbelj, baziliko in majaron).

»Vse kar pridelamo, si razdelimo. Pa tudi svoja semena vzgajamo.«

Jeseni zemljo samo prerahljajo, jo gnojijo z naravnimi gnojili ter jo jeseni zastrejo s slamo, da so prst in mikroorganizmi zaščiteni.

»Med svojimi starejšimi študenti se zelo dobro počutim. Od njih se učim modrosti. V veliko utehi mi je bilo, ko so mi povedali, da tudi njihovi otroci, ko so bili najstniki, niso pospravljali svojih sob. Sedaj bolj umirjeno gledam domači nered.«

Kaj pa pravijo študentje?

Lučka in Alojz Trontelj, agronomka in mag. ekonomije v pokoju: »Že moja mama, Francka Logar, je po upokojitvi in očetovi smrti, obiskovala Univerzo za tretje življenjsko obdobje,« nam je zaupala Lučka Trontelj, ki skupaj s svojim možem že osem let obiskuje študijski krožek angleščine.

Potem je nadaljevala: »Moja mama je obiskovala kar tri študijske krožke: angleščino, italijanščino in umetnostno zgodovino. Zaradi izobraževanja je spoznala cel kup novih zelo zanimivih prijateljev. Nikoli ni bila sama, vedno je bila dobre volje. Kar razcvetela se je.«

Tudi z zakoncema Trontelj je tako. »Naša študijska skupina je prav dobra klapa. Hodi mo skupaj na koncerte, izlete in potovanja. Prirejamo tudi skupne piknike,« je dodal Alojz Trontelj. V skupini jih je trinajst, med njimi je tudi pet moških.

Zaupata nam, da pri urah angleščine ne dobivajo le jezikovnega znanja, saj se pogovarjajo tudi o britanski zgodovini, njihovih navadah, kulturi, duhovnosti, politiki starosti in staranju, ekonomiji, nevrologiji, socializaciji, tekočih družbenih in mednarodnih političnih vprašanjih. Treba je zavzeti stališča, jih argumentirati.

Izvem še, da Lučka obiskuje še študijski krožek zemljepisa, hodi pa še na telovadbo in k bibličnemu krožku pri frančiškanih. Pravi, da je pomembno, da pridobljeno znanje kroži.

»Zato svoje znanje dajem naprej kot prostovoljka, saj poučujem angleščino pri Društvu Mavrica, kar me izredno osrečuje.« Tam so prostovoljci tudi nekateri drugi študenti UTŽO.

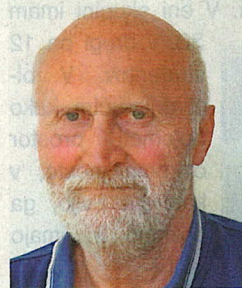
Na koncu omenita še mentorico. »Je čudovita oseba z ogromno znanja z najrazličnejših področij, predvsem pa andragogike. Vsi, ki smo v njenih študijskih krožkih, se zavedamo, da z nami obilno deli svoje življenjske izkušnje. Občasno nas vključi tudi v mednarodne projekte. Tako smo se v Šibeniku srečali s hrvaškimi, v Freiburgu pa z nemškimi upokojenci in še drugimi, ki so

sodelovali v medgeneracijskih delavnicah z obdonavskimi državami. Bilo je nadvse zanimivo, razburljivo in vsi smo imeli občutek, da smo del velikega sveta. In smo tudi bili! Tudi v Lizboni smo bili, na konferenci *Starejši in turizem*. To nas je zelo osrečilo.«

Boris Jenko, upokojeni strojnik:

»Upokojen sem dvaindvajset let, kar enaindvajset let pa že obiskujem slikarstvo in italijanščino. Slikarstvo obiskujem zaradi ročnih in umetniških spretnosti, italijanščino zaradi spomina in še česa seveda. Univerzo za tretje življenjsko obdobje obiskuje tudi moja žena. Tudi ona hodi na italijanščino, a sva vsak v svoji skupini. Slikam na platno z akrilnimi barvami in v teh letih sem zelo napredoval. Svoje slike sem tudi že razstavljal.« Pravi, da če ne bi bilo Univerze za tretje življenjsko obdobje, sploh ne ve, kaj bi vsa ta leta počel.

»Res pa je, da smo imeli kot otroci in najstniki starejše učitelje, tukaj imamo pa mla-

Brane Goneli, upokojeni ekonomist:

»Že pet let obiskujem skupino italijanščine. Obiskoval jo bom, dokler jo bom lahko, saj tujega jezika nikoli zares ne znaš.« Sicer pa počne še veliko stvari. Sku-

paj z ženo hodita igrat tenis in golf ter potujeta. »Naša študijska skupina se dobro razume in ni nam žal skromne šolnine, ki jo vsak mesec odštejemo. Izobraževanje nas dela žive, živahne, dejavne in srečne, saj dokazujemo, da zmoremo.«

Tamara Jare nam je zaupala, da v Ljubljani vsako leto pripravijo nekaj novih programov. Letos bosta takšna vsaj dva (poleg obstoječih triinpetdesetih!). Prvi O jeziku bo študente popeljal v bogati svet človeške govorice in jezika. Kako se pojavita govor in osebna govorica, kako se razvijata, čemu služita jezik in glas, kako ju obvladovati. Jezik navadno uporabljamo, prav malo pa vemo o njem. Drugi program Od igre do predstave bo posvečen razpravi o gledališki igri, scenaristiki in pisanju gledaliških komadov. Na tej poti bodo študente spremljali tisti, ki to kulturo zares dobro poznajo. Sicer pa ima na UTŽO francoščina zares dolgo zgodovino. Z njo in zaradi nje je nastala ta univerza že leta 1984.

